

Army Children's Academy

Subject-Sanskrit

Class-9th

प्र.1 अपठित गद्यांश पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत -

श्रीमती सरोजिनी नायडू 1879 तमे वर्षे फरवरी मासस्य त्रयोदश्यां तिथौ जन्म अलभत। इयं स्व- राष्ट्रं बहु असेवत। त्रयोदशवर्षीया इयं स्वतंत्रता-संग्रामे अकूर्दत, कारागाराम् अपि अगच्छत्। इयं विदुषी गायिका प्रियवादिनी च आसीत्। इयमेव 'भारत-कोकिला' इति उपाधिम् अविन्दत्। सरोजिनी नायडू महोदया स्वतन्त्रभारते उत्तर-प्रदेशे सर्वप्रथमं राज्यपाल पदम् अशोभयत्। अस्याः काव्य-रचनायां सर्वत्र राष्ट्रभक्तिः दृश्यते।

क- एक पदेन उत्तरत-

1. सरोजिनी नायडू काम् उपाधिम् अविन्दत् ?
2. सा कुत्र राज्यपाल पदम् अशोभयत् ?
3. सा कस्यां तिथौ जन्म अलभत ?
4. सरोजिनी नायडू कदा संग्रामे अकूर्दत् ?

ख- निर्देशानुसारम् उत्तरत -

1. 'दृश्यते' इति पदस्य कर्तृपदं किम् ?

क- सर्वत्र

ख- अस्याः

ग- राष्ट्रभक्तिः

2. 'विदुषी' इति पदस्य विशेष्यपदं किम् अस्ति ?

क- गायिका

ख- इयम्

ग- प्रियवादिनी

अपठित गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत -

भारतस्य सर्वासु नदीषु गंगा पवित्रतमा श्रेष्ठा च अस्ति। इयं हिमालयस्य गोमुख- स्थानानात् निर्गच्छति। पर्वतेभ्यः निसृत्य गंगा हरिद्वारे समतलं भू-भागं प्रविशति। हरिद्वारतीर्थे प्रतिवर्षं लक्षाधिकाः जनाः गच्छन्ति, गंगायाः शीतले जले स्नानं च कुर्वन्ति। परम् अद्यत्वे एषा पावनी नदी प्रदूषिता। यत्र-तत्र जल मालिन्यम् अस्ति। जीवनस्य रक्षायै जलम् अनिवार्यम्। गंगानद्याः रक्षा अस्माकं कर्तव्यम्।

1. एकपदेन उत्तरत-

क- गंगा कस्मिन् स्थाने समतलं भू-भागं प्रविशति ?

ख- जीवनस्य रक्षायै किम् अनिवार्यम् ?

2. निर्देशानुसारम् उत्तरत-

क- 'नदीषु' इति पदस्य विशेषण-पदं किम् ?

1. गंगा 2. सर्वासु 3. पवित्रतम।

ख- 'प्रविशति' इति क्रियापदस्य कर्तृपदं किम् ?

1. भूभागम् 2. समतलम् 3. गंगा

ग- 'सरिता' इति पदस्य गद्यांशे किं पर्यायपदम् ?

1. पावनी 2. नदी 3. एषा

घ- गद्यांशे 'इयम्' पदं कस्यै प्रयुक्तम् ?

1. गंगायै 2. नद्यै 3. हिमालयाय

संस्कृत के पर्यायवाची शब्द

#	संस्कृत शब्द	पर्यायवाची
1.	स्वर्गः	नाकः, सुरलोकः, देवलोकः, त्रिदशालयः
2.	देवता	अमरः, निर्जरः, देवः, सुरः आदित्यः
3.	असुरः	दैत्यः, दनुजः, दून्द्रारिः, दानवः, राक्षसः
4.	ब्रह्मा	आत्मभूः, सुरज्येष्ठः, पितामहः, हिरण्यगर्भः
5.	विष्णु	नारायणः, दामोदरः, गोविन्दः, गरुडध्वजः
6.	कामदेवः	मदनः, मन्मथः, मारः, प्रद्युम्नः, कन्दर्पः।
7.	लक्ष्मी	पद्मालया, पद्मा, कमला, श्री, हरिप्रिया
8.	गरुडः	ताः, वैनतेयः, खगेश्वरः, नागान्तकः
9.	शिवः	शम्भु, पशुपतिः, महेश्वरः, शंकरः, चन्द्रशेखरः।
10.	पार्वती	उमा, कात्यायनी, गौरी, हैमवती, शिवा, भवानी ।

11.	गणेशः	विनायकः, गणाधिपः, एकदन्तः, लम्बोदरः, गजान
12.	इन्द्रः	मरुत्वान्, मधवा, पुरन्दरः, वासवः, सुरपतिः
13.	नारदः	तुम्बुरू, भरतः, देवलः, देवर्षिः
14.	अमृत	पीयूषम्, सुधा, अमिय
15.	अग्नि	वैश्वानरः, वह्निः, धनञ्जयः, जातवेदा, पावकः ।
16.	यमराजः	धर्मराजः, परेतराट्, कृतान्तः, शमनः, कालः।
17.	वायुः	गन्धवाहः, अनिलः, समीरः, मारुतः, समीरण
18.	शीघ्रम्	त्वरितम्, क्षिप्रम्, द्रुतम्, सत्वरं, चपलम् ।
19.	लगातार	सतत, अनारत, अश्रान्त, अविरत, अनवरत
20.	कुबेरः	यक्षराट्, धनदः, किन्नरेशः, नरवाहनः श्रीदः

#	शब्द	विलोम
1.	अथ	इति
2.	अर्थ	अनर्थ
3.	अधिक	न्यून
4.	अल्प	अति
5.	अपना	पराया
6.	अनुकूल	प्रतिकूल
7.	अमृत	विष
8.	अभी	कभी
9.	अन्य	अनन्य
10.	अडिग	डावांडोल
11.	अपार	परिमित
12.	अवनी	अंबर
13.	अज्ञ	विज्ञ
14.	आकाश	पाताल
15.	अवकाश	व्यस्तता

16.	अवलंब	निरालंब
17.	अभिमान	निरभिमान
18.	अवयव	निरवय
19.	अंतः	बाह्य
20.	अबेर	सबेर
21.	अत्र	तत्र
22.	अग्रज	अनुज
23.	अनुराग	विराग
24.	अगैती	पिछौती
25.	अधीन	स्वाधीन
26.	असीम	ससीम
27.	अपव्यय	मितव्यय
28.	अगला	पिछला
29.	अगर	मगर
30.	अस्त	उदय

